

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry

4. ročník, školský rok 2011/2012

Obvodné kolo

Kategória: C

ÚLOHY

PRVÁ ČASŤ – PÍSOMNÁ

UKÁŽKA 1

Nedávno takmer celý svet sledoval jav sopečnej činnosti priamo pred jeho očami. Novinári informovali, ako sopka na Islande zablokovala leteckú dopravu a aká veľká finančná strata vznikla pre aerolínie. Verejnosť sa však nedozvedela, aký úžasný a mohutný proces prebiehal, čo ho spôsobilo a aké následky bude mať. Tí, ktorí vnímame prírodu komplexne, sme pochopili i pri našej každodennej práci, že príroda je oveľa mocnejšia ako ľudia a je schopná zmeny, ktorá ovplyvní ďalšie procesy na niekoľko rokov. V súčasnosti prebieha výstavba diaľnic, ktorá do výraznej miery ovplyvnila otváranie starých i nových lomov. Ich počet treba regulovať tak, aby nepôsobili desivo.

Zdroj: www.sopsr.sk

1. Z textu ukážky č. 1 *nevyplýva*:

- A. Výbuch sopky na Islande zablokoval leteckú dopravu.
- B. Výstavba diaľnic spôsobila sopečnú činnosť na Islande.
- C. Verejnosť sa nedozvedela, čo spôsobilo výbuch sopky.
- D. Príroda je oveľa mocnejšia ako ľudia a je schopná zmeny.

2. Určte, ktorá z viet je jednoduchá úplná rozvitá dvojčlenná veta:

- A. Novinári informovali, ako sopka na Islande zablokovala leteckú dopravu.
- B. Verejnosť sa však nedozvedela, aký úžasný a mohutný proces prebiehal, čo ho spôsobilo a aké následky bude mať.
- C. Nedávno takmer celý svet sledoval jav sopečnej činnosti priamo pred jeho očami.
- D. V súčasnosti prebieha výstavba diaľnic, ktorá do výraznej miery ovplyvnila otváranie starých i nových lomov.

3. Určte, v ktorej z možností sa všetky podstatné mená skloňujú podľa vzoru žena:

- A. verejnosť, doprava, strata, zmena
- B. sopka, doprava, strata, zmena
- C. sopka, ťažba, súčasnosť, zmena
- D. sopka, doprava, strata, diaľnica

4. Určte, ktorý z nasledujúcich výrazov najviac zodpovedá významu slova **komplexne**:

- A. súhrnne
- B. inak
- C. pod jednou strechou
- D. spolu

5. **Nedávno celý svet sledoval jav sopečnej činnosti .**

V ktorej z možností sú správne určené všetky vetné členy z ukážky č. 1?

- A. príslovkové určenie, zhodný prívlastok, podmet, prísudok, predmet, zhodný prívlastok, nezhodný prívlastok
- B. príslovkové určenie, podmet, zhodný prívlastok, prísudok, predmet, zhodný prívlastok, nezhodný prívlastok
- C. príslovkové určenie, zhodný prívlastok, podmet, prísudok, predmet, nezhodný prívlastok, zhodný prívlastok
- D. nezhodný prívlastok, zhodný prívlastok, podmet, prísudok, predmet, zhodný prívlastok, príslovkové určenie

UKÁŽKA 2

Ján Stacho

Výšivka

Pod hviezdami vietor černie,
jazdec bodá koníka.

Hľadá milú. V nedozierne
cvengot podkov zaniká.

V tmách len čierny kašeľ vtáka.
On nechodí, ona čaká.

Plátna k ústam dvíha z lona,
bozk červeňou svieti tmám.

Čičíka ju hlahol zvona,
keď vyšívá monogram.

Koník cvála, dunia duby.
Príde načas na zásnuby?

V prstíkoch jej blysla ihla,
krv jej prýšti na dlani.
Húkol kuvik, keď sa mihla
tôňa jazdca na pláni.

Praskol zvon a luna spadla.
Koník letí bez zubadla.

Ihlou vyznáva mu lásku,
tak ho k sebe privábi.
Nôtia radosť po damasku
purpurové hodváby.

Srdce vo zvone sa trhá.
S jazdcom milá, ale druhá.

Svitá. Vôkol všetko zlatne.
Ale ona pošušky
vzlyká na svadobnom plátne
do krvavej podušky.

Z dlane vyletel jej vtáčik.
Čuj: v deň svadby – umieráčik.

Zdroj: www.zlatyfond.sme.sk

6. Ktoré z nasledujúcich tvrdení o ukážke č. 2 je správne?

- A. epická báseň, balada
- B. lyrická báseň, spoločenská lyrika
- C. populárna pieseň, evergreen
- D. lyrická báseň, sonet

7. Ktoré slovo významom nezodpovedá slovu **prýštit'**?

- A. prameniť
- B. prúdiť
- C. striekať
- D. kvapkať

8. Autor v štvorveršových strofách ukážky využil rým:

- A. združený aa, bb
- B. striedavý ab, ab
- C. obkročný abba
- D. postupný a b c

9. Umelecký jazykový prostriedok **čierny kašeľ vtáka** z ukážky č. 2 je:

- A. metafora
- B. metonýmia
- C. prirovnanie
- D. epiteton

10. Ktoré z uvedených tvrdení nevystihuje myšlienky ukážky č. 2?

- A. Mladík cvála v noci za svojou milou.
- B. Dievčina vyšíva červeným hodvábom.
- C. Mladík si našiel inú nevestu.
- D. Mladík na ceste za milou zomrel.

11. Koľkokrát dochádza k spodobovaniu v treťom odseku ukážky č. 2 ?

- A. jedenkrát
- B. dvakrát
- C. trikrát
- D. štyrikrát

12. Ktoré tvrdenie platí pre slovesný vid sloviess **spadla, nôtia, húkol, vzlyká?**

- A. dokonavý, nedokonavý, dokonavý, nedokonavý
- B. dokonavý, dokonavý, nedokonavý, nedokonavý
- C. nedokonavý, dokonavý, dokonavý, nedokonavý
- D. nedokonavý, nedokonavý, dokonavý, dokonavý

UKÁŽKA 3

Tu musím spomenúť dve osoby, ktoré sú v mojom živote veľmi dôležité.

Prvý je priateľ Košto, televízny a počítačový závislák, druhá je Andrejka, ktorá trénuje spolu so mnou. V disciplíne na dvesto metrov zmiešaný štýl nepatrí práve k špičke, ale snaží sa, drie.

Tréner využil každú príležitosť na poučovanie:

„Vidíš Andrejku. Ty si rodený talent, ona je dvakrát viac v bazéne ako ty, vezmi si z nej príklad.“

Andrejka nepovedala nič, iba sa tajomne usmievala.

„Myslíš si, že má pravdu?“ opýtal som sa jej.

„Neviem,“ odpovedala, „ja si vo vode užívam.“

Potom som sa jej už netrúfal nič viac opýtať, aby som neukázal, čo som cítil.

Lebo sa mi páčila, viac ako páčila. Sníval som, ako bude, ako vyplávam na more s Urškou, ako pozvem aj Andrejku, ako sa čuduje mojej šikovnosti, ako dobre sa máme. Snívam.

Keď sme vošli do veľkej športovej haly, všetko bolo zabudnuté, iba hlas trénera kričal:

„Ukáž im Angelo, ukáž!“

Na nič som nemyslel, keď som vystúpil na štart, nič, iba mi šumelo v hlave. Ledva som počul výstrel z pištole, ledva som videl niečo pred sebou, keď som zaberal, keď som rytmicky dýchal, keď som spravil obrat a potopil sa do nekonečnosti a belasosti vody.

A potom som sa dotkol okraja bazénu, pozrel von, videl som ich tváre ako kričali a šaleli.

„Angelo, Angelo, rekord, rekord!“

Klamal by som, keby som povedal, že mi bolo všetko jedno, keď som dostal nový pohár a medailu, keď ma búchali po pleci: náš šampión, ó bravó, bravó!

Keď sme boli v mikrobuse, boli moje myšlienky inde.

„Ani do finále som sa neprebojovala,“ povedala Andrejka.

V tom momente mi napadlo, že by som jej dal svoj pohár, ale asi by sa urazila.

Franjo Frančič: Angelo

13. Ktorou z možností sa začína reč postáv v ukážke č. 3?

- A. Tu musím spomenúť dve osoby, ktoré...
- B. „Vidíš Andrejku. Ty si rodený talent, ona...”
- C. Lebo sa mi páčila, viac ako páčila.
- D. „Myslíš si, že má pravdu?“ opýtal som sa jej.

14. Slovo **závislák** je:

- A. prevzaté slovo
- B. nárečové slovo
- C. slangové slovo
- D. odborný výraz

15. Ktoré z nasledujúcich tvrdení sa viaže k ukážke č. 3?

- A. V úvode ukážky sa uplatňuje opisný slohový postup.
- B. V ukážke sa uplatňuje ja rozprávanie.
- C. V ukážke sa uplatňuje autorské rozprávanie.
- D. V ukážke sa uplatňuje odborný opis.

16. Ku ktorému literárnemu žánru by ste zaradili ukážku č.3?

- A. legenda
- B. poviedka
- C. epos
- D. cestopis

17. V ktorej z možností sú uvedené vo vetách správne predložkové väzby?

- A. Vlák je pripravený na odchod. Na ilustráciu podstaty problému uvediem príklad.
- B. Musíme zvážiť všetky pre a proti. Vzhľadom na to, že...
- C. Musíme zvážiť všetky za a proti. Na poradu som nemohol prísť kvôli chorobe.
- D. Na poradu som nemohol prísť pre chorobu. To je pre začiatok všetko.

18. V ktorej z možností je správne vysvetlené slovné spojenie **zlaté ruky**?

- A. ruky ozdobené prsteňmi
- B. ruky poprášené zlatom
- C. šikovné ruky
- D. ruky zlatníka

19. **Empaticky** sa v ukážke č. 3 správal:

- A. Angelo
- B. tréner
- C. Andrejka
- D. Kostó

20. **Velké duše mají vůli, tie malé iba priania a túžby.** Uvedený výrok je:

- A. epigram
- B. epitaf
- C. aforizmus
- D. anekdota

UKÁŽKA 4

Regionálne centrum programu Zelená škola - Bratislava
Vás srdečne pozýva na

2. regionálny seminár v školskom roku 2011/2012

Kedy: 30. novembra 2011 od 9.00 hod. do 13.00 hod.

Kde: Bratislava, Gymnázium Ladislava Novomeského (Tomášikova 2)

Spoje: zo železničnej stanice Bratislava, hl. mesto trolejbus 201 alebo z autobusovej stanice trolejbus 202 na zastávku Gagarinova (gymnázium je po pravej strane)

21. Určte slohový útvar ukážky č. 4:

- A. správa
- B. pozvánka
- C. inzerát
- D. oznámenie

UKÁŽKA 5

Šaty

Ó šaty, utkané z jahodovej peny,
hmm, šaty, také si veľký svet dnes cení.
K tým šatám hneď si dáme šminky a rúž,
pohľad čo patrí k dáme ovládam už.

Ó šaty, spichnuté z farebného vzduchu,
dáme si šaty nech mám aspoň trocha vzruchu.
**Dúfam, že ešte platí múdrosť odveká,
možno aj tieto šaty spravia zo mňa človeka.**

Zrkadlo mi vraví, že som iná.
A ja si to opakujem s ním.
Bude to však iba jeho,
ak tomu uverím.

Mám šaty, ach ako práma sa v nich chodí.
Mám šaty, čo o pár týždňov vyjdú z módy.
Keď túžia vyjsť, tak môžu – nech idú do hája.
Mám pod nimi svoju, pod nimi som ja.

www.supermusic.sk

22. Vo vyznačených veršoch ukážky č. 5 zmeňte vid slovesa a napíšte ľudovú múdrosť vyplývajúcu z veršov.

23. Do verša z ukážky č. 5 vyberte a doplňte správne chýbajúce slovo.

Bude to však iba jeho ...

- A. drina
- B. vina
- C. slina
- D. iná

24. **Šaty, také si veľký svet dnes cení.** Podčiarknuté slovné spojenie vo vete z ukážky č. 5 znamená:

- A. celý svet
- B. svet módy

- C. svet dospelých
- D. obchod s odevmi

25. *Uvedený poetický text môžeme počut:*

- A. v opere
- B. v muzikáli
- C. v komédii
- D. v tragédii

2. ČASŤ – PÍSOMNÁ

Ukážku č. 3 preštylizujte na rozprávanie v 3. osobe (3. os. singuláru) bez použitia reči postáv.
Rozsah maximálne 15 viet.

III. ČASŤ – ÚSTNA

Pripravte si a predneste rečnícky prejav (5 minút) na tému: Robia šaty človeka?

Autor: Mgr. Daniela Petříková

Recenzovala: PhDr. Eva Vrbanová, PaedDr. Mária Melichárová

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2011